

ks. Józef Kozyra dr hab. prof. UŚ

Wykład wprowadzający do działalności „Śląskiego Biblicum”

Do czego nawiązuje dość pretensjonalna nazwa: „Biblicum Śląskie”. Skąd się wzięło określenie: „Biblicum” dla projektu „Wprowadzenie w Biblię na Śląsku”? Dlaczego aż takie aspiracje? Jak czytamy w internetowej encyklopedii, „Biblicum” – to nazwa związana z Papieskim Instytutem Biblijnym w Rzymie (Pontificio Istituto Biblico). Chodzi o katolicki instytut naukowy o prawach wyższej uczelni, którą prowadzą Ojcowie Jezuici. „Biblicum Rzymskie” zostało powołane do istnienia 7 maja 1909 r. przez papieża św. Piusa X jako centrum zaawansowanych badań nad Pismem Świętym.

Biblia jako przedmiot badań podlega, zgodnie z wolą założyciela Biblicum, analizie i studiom opartym o najnowsze i najbardziej efektywne możliwości nauki. Badania prowadzone przez Instytut dotyczą wszystkich dziedzin biblistyki, czyli m.in. egzegezy, hermeneutyki, analizy krytycznej tekstu, teologii biblijnej, itp.

Do 1916 r. „Biblicum” uzależnione było od Papieskiej Komisji Biblijnej. Obecnie związane jest dydaktycznie z Papieskim Uniwersytem Gregoriańskim. W 1928 r. papież Pius XI połączył „Biblicum” (z zachowaniem pełnej autonomii) z Orientalistycznym Instytutem Papieskim i Uniwersytem Gregoriańskim (Gregorianum), tworząc Papieski Uniwersytet Studiów Kościelnych. Od 1969 uczelnia kieruje się nowymi statutami.

Oprócz działalności dydaktycznej prowadzi prace naukowo-badawcze, w tym archeologiczne w filii w Jerozolimie. Wydaje m.in. takie pisma jak: „Biblica” (od 1920), czy „Analecta biblica” (od 1952).

„Biblicum Śląskie” – jako nowoczesna, multimedialna forma duszpasterstwa biblijnego, ma na celu pogłębienie wiedzy na temat Pisma Świętego, oraz chce zainicjować rozwój duchowości, wypływającej z lektury i modlitwy zakorzenionej w tekstach biblijnych.

Propozycja ta skierowana jest najpierw do wiernych w Archidiecezji Katowickiej, ale także dzięki nowoczesnym środkom multimedialnym, do wszystkich innych zainteresowanych problematyką biblijną.

„Biblicum Śląskie” pragnie nawiązać swoją nazwą oraz praktyką do najlepszych dokonań i tradycji znanego od 100 lat „Biblicum Rzymskiego”, które owocnie promuje najwyższe standardy nauk biblijnych. W duchu nowej ewangelizacji chcemy sięgnąć do źródeł naszej wiary znajdujących w Biblii, aby spotkać się w niej z żywym Słowem Bożym, na nowo je usłyszeć, zgłębić i żyć nim na co dzień.

Sięgając po nazwę „Biblicum Śląskie” świadomi jesteśmy różnic poziomów i celów w konfrontacji z „Biblicum Rzymskim”. „Biblicum Śląskie” to zaledwie ABC biblijne, wprowadzające zainteresowanych w podstawowe zagadnienia jakże bogatej i złożonej problematyki biblijnej. A wszystko to ma służyć spotkaniu z żywym Słowem Bożym, któremu mamy dawać świadectwo w życiu.

Pogłębianie wiedzy biblijnej chcemy połączyć z modlitewnym spotkaniem z Pismem Świętym stosując wypróbowaną od wieków metodę „lectio divina”, stosowaną już przez Ojców Kościoła i starożytnych mnichów chrześcijańskich. Podstawowa wiedza o Biblii ma zachęcić do stałej dążności do doskonałości chrześcijańskiej przez kształtowanie postaw życiowych w duchu biblijnym według zasad podanych w Piśmie świętym. Czytanie i rozważanie Słowa Bożego (lectio et meditatio) musi przejść przez etap modlitwy i adoracji oblicza Jezusa przed Najświętszym Sakramentem (oratio et contemplatio). „Lectio divina” czyli czytanie z wiarą Pisma Świętego jako Słowa Bożego musi wreszcie prowadzić do działania (actio), które jest najlepszym świadectwem życia wiarą w Chrystusa.

W posynodalnej adhortacji apostolskiej „Verbum Domini” - o Słowie Bożym w życiu i misji Kościoła z 30 września 2010 r. Ojciec Święty Benedykt XVI szeroko omawia modlitewne czytanie Pisma Świętego i wyjaśnia metodę „lectio divina”, podając następujące wskazówki: „W dokumentach przygotowujących do Synodu i towarzyszących mu była mowa o różnych metodach czytania Pisma świętego z pożytkiem i w duchu wiary. Jednak najczęściej uwagi poświęcono lectio divina, która doprawdy <może otworzyć przed wiernymi skarb słowa Bożego, a także doprowadzić do spotkania z Chrystusem, żywym Słowem Bożym>. Chciałbym pokrótce przypomnieć tutaj jej podstawowe etapy: rozpoczyna się ona czytaniem (lectio) tekstu, które rodzi pragnienie autentycznego poznania jego treści: co mówi tekst biblijny sam w sobie? Bez tego etapu istnieje ryzyko, że tekst stanie się tylko pretekstem, by nigdy nie wyjść poza własne myśli. Następuje później rozważanie (meditatio), w którym stawiamy sobie pytanie: co mówi tekst biblijny nam? Tutaj każdy osobiście, ale także wspólnota powinna otworzyć się na nie i z nim skonfrontować, ponieważ nie chodzi o rozważanie słów wypowiedzianych w przeszłości, ale w chwili obecnej. Dochodzi się następnie do etapu modlitwy (oratio), która zakłada pytanie: co my mówimy Panu w odpowiedzi na Jego Słowo? Modlitwa jako prośba, wstawiennictwo, dziękczynienie i oddawanie chwały jest pierwszym sposobem, przez który Słowo nas zmienia. Wreszcie lectio divina kończy się kontemplacją (contemplatio), podczas której przyjmujemy – jako dar Boga – Jego spojrzenie przy ocenie rzeczywistości i zapytujemy się: jakiego nawrócenia umysłu, serca i życia domaga się od nas Pan? Św. Paweł pisze w Liście do Rzymian: „Nie bierzcie więc wzoru z tego świata, lecz przemieniajcie się przez odnawianie umysłu, abyście umieli rozpoznać, jaka jest wola Boża: co jest dobre, co Bogu miłe i co doskonałe” (12, 2). Kontemplacja ma bowiem wyrobić w nas mądrościową wizję rzeczywistości, według Boga, i uformować w nas „zamyśł Chrystusowy” (1 Kor 2, 16). Słowo Boże jawi się tutaj jako kryterium rozeznania: jest ono „żywe, [...] skuteczne i ostrzejsze niż wszelki miecz obosieczny, przenikające aż do rozdzielenia duszy i ducha, stawów i szpiku, zdolne osądzić pragnienia i myśli serca” (Hbr 4, 12). Warto też przypomnieć, że lectio divina w swojej dynamice nie kończy się, dopóki nie doprowadzi do działania (actio), sprawiającego, że życie wierzącego staje się darem dla innych w miłości” (nr. 87).

„Synod wielokrotnie kładł nacisk na potrzebę modlitewnego podejścia do świętego tekstu jako podstawowego elementu życia duchowego wszystkich wierzących w różnych posługach i stanach życia, ze szczególnym uwzględnieniem lectio divina. Słowo Boże leży bowiem u podstaw każdej autentycznej duchowości chrześcijańskiej [...]. Jednakże w tym zakresie należy wystrzegać się ryzyka podejścia indywidualistycznego, mając na uwadze, że słowo Boże zostało nam dane właśnie po to, by budować wspólnotę, by jednoczyć nas w Prawdzie w naszej drodze do Boga. Słowo to zwraca się do każdego osobiście, ale jest to również Słowo budujące wspólnotę, budujące Kościół. Dlatego powinniśmy odczytywać święty tekst zawsze w komunii Kościoła. Istotnie, <bardzo ważna jest lektura wspólnotowa, bo żywym podmiotem Pisma świętego jest lud Boży, jest Kościół. [...] Pismo nie należy do przeszłości, gdyż jego podmiot, lud Boży inspirowany przez samego Boga, jest zawsze ten sam, a zatem słowo jest zawsze żywe w żywym podmiocie. Dlatego ważne jest, by czytać Pismo Święte i słuchać Pisma Świętego we wspólnocie Kościoła, czyli z wszystkimi wielkimi świadkami tego słowa, poczynając od pierwszych Ojców aż do świętych dzisiejszych, aż do dzisiejszego Magisterium Ecclesia>. Dlatego uprzywilejowanym miejscem modlitewnego czytania Pisma świętego jest liturgia, a zwłaszcza Eucharystia, w której gdy celebryje się ciało i krew Chrystusa w sakramencie, staje się obecne pośród nas samo Słowo. W pewnym sensie modlitewna lektura, osobista i wspólnotowa, powinna zawsze mieć odniesienie do celebrycji eucharystycznej. Podobnie jak adoracja eucharystyczna przygotowuje liturgię eucharystyczną, towarzyszy jej i ją pogłębia, tak i modlitewna lektura osobista i wspólnotowa przygotowuje do tego, co Kościół celebryje, głosząc słowo Boże podczas liturgii, towarzyszy temu i to

pogłębia. Rozpatrując w tak ścisłym związku lectio i liturgię, można lepiej dostrzec kryteria, którymi należy się kierować w tej lekturze w kontekście duszpasterstwa i życia duchowego ludu Bożego” (nr. 86).

Multimedialne studium formacji biblijnej zwane „Biblicum Śląskie” przewiduje raz w miesiącu spotkania modlitwne z Biblią metodą „lectio divina”. Również końcowy wykład w cyklu zasadniczym, w którym zajmować się będziemy Pięcioksięgiem, poświęcony zostanie „Szkole modlitwy w Pentateuchu”. Przedstawione zostaną formy modlitw jakie spotykamy w poszczególnych księgach Pięcioksięgu. Zastanawiać się też będziemy, jak je wykorzystać dzisiaj w modlitwach indywidualnych i wspólnotowych.

„Biblicum Śląskie” proponuje następujące kroki wprowadzające w podstawowe wiadomości o Piśmie Świętym. W dziesięciu wykładach wstępnych zostaną wyjaśnione takie sprawy jak:

- 1/ Geneza nazwy „Biblia”, treść Pisma Świętego, podział treści na dwa Testamenty, na księgi, rozdziały i wersety;
- 2/ Powstanie i autentyczność Biblii;
- 3/ Biblia jako spisane pod natchnieniem Ducha Świętego objawione Słowo Boże;
- 4/ Kanon biblijny i apokryfy;
- 5/ Przekłady Biblii;
- 6/ Pismo Święte w Tradycji i nauczaniu Kościoła (Magisterium Ecclesiae);
- 7/ Szczegółowe dyscypliny nauk biblijnych;
- 8/ Metody i mechanizmy egzegezy;
- 9/ Nowe dokumenty kościelne dotyczące Biblii;
- 10/ Źródła informacji i wiedzy o Biblii.

I cykl wykładów wprowadzających w podstawowe zagadnienia biblijne potrwa 10 niedziel od połowy kwietnia do czerwca 2012 r.

W powakacyjnym II cyklu wykładów prowadzonych co tydzień przez dziesięć miesięcy poczynawszy od września 2012 r. zajmiemy się Pięcioksięgiem. Każdą księgę Pięcioksięgu poznawać będziemy w ośmiu wykładach w rytmie cotygodniowym według następującego porządku:

- 1 i 2/ Geneza, historia i kontekst kulturowy kolejnej księgi Pięcioksięgu;
- 3 i 4/ Wymiar teologiczny oraz znaczenie księgi w historii zbawienia;
- 5/ Aspekt archeologiczny danej księgi;
- 6/ Perspektywa nowotestamentalna danej księgi;
- 7/ Egzegeza danej księgi oraz przesłanie egzystencjalne dla współczesnego człowieka;
- 8/ Konkretna księga Pięcioksięgu – „Szkolą modlitwy”.

Multimedialne studium formacji biblijnej chce dotrzeć do zainteresowanych Pismem Świętym różnymi nowoczesnymi drogami komunikacji. Każdy wykład będzie transmitowany w Radiu eM w poniedziałki o godz. 13:00 i retransmitowany w piątki również o godz. 13:00. Forma drukowana wykładów będzie docierała do zainteresowanych jako comiesięczna „wkładka” do „Gościa Niedzielnego” wraz z materiałami duszpasterskimi umożliwiającymi prowadzenie formacji biblijnej w parafiach. Dostępny też będzie kwartalnik „Biblicum Śląskie” wydawany przez Księgarnię św. Jacka w Katowicach. Pismo to zawierać będzie wszystkie potrzebne materiały formacyjne wraz z płytą CD. Wykłady będą publikowane również na stronie internetowej Multimedialnego Studium Formacji Biblijnej „Biblicum Śląskie” (MSFB). To kompleksowe działanie multimedialne ma na celu umożliwić każdemu owocne spotkanie ze Słowem Bożym.

„Tajemnica Boga objawia się przez Jego Słowo. Ono trwa na wieki. Bóg wypowiedział swoje Słowo w sposób ludzki. Jego Słowo stało się ciałem. To jest ta dobra nowina, która przez stulecia dociera do nas dzisiaj” - pisze we Wprowadzeniu do „Verbum Domini” Benedykt XVI. Dalej papież kontynuuje, iż „spotkanie ze Słowem Bożym jest spotkaniem z Chrystusem. Mamy słuchać, oglądać, dotykać i kontemplować Słowo Życia, bo Życie objawiło się w Chrystusie, Synu Boga Ojca (por. 1J 1, 1-3) [...]. Chrystus jest Słowem Bożym obecnym pośród nas. W świecie, który często uważa Boga za zbytecznego lub obcego, my wraz z Piotrem wyznajemy, że tylko On ma słowa życia wiecznego (por. J 6, 68). Nie ma rzeczy ważniejszej od tego, by umożliwić na nowo dzisiejszemu człowiekowi dostęp do Boga, który przemawia do nas i przekazuje nam swą miłość, abyśmy mieli życie w obfitości (J 10, 10)”.